

"De Liefde van Christus Dringt Ons"

Kanselrede in de Nieuwe Kerk, Amsterdam op 23 augustus 2018

Eerwaarde Dr Olav Fykse Tveit

Secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken

Zusters en Broeders Gelovigen, medepelgrims op weg naar rechtvaardigheid en vrede: de liefde van Christus dringt ons om deel uit te maken van de missie van God en het werk voor eenheid en verzoening, in één Kerk van Christus, in één wereld. Dit is onze roeping; net zoals voor degenen die elkaar hier in 1948 ontmoetten.

"Wie ben ik om naar de Farao te gaan en de Israëlieten uit Egypte te leiden?" D.T. Niles, de oecumenische leider uit Sri Lanka, predikte over dit vers tijdens de openingsdienst van de Amsterdamse vergadering hier in de Nieuwe Kerk in 1948:

Hoe de economische en politieke machten confronteren?

Hoe de verdelende krachten van racisme en nationalisme overwinnen?

Hoe zorgen voor de behoeften en de waardigheid van de miljoenen vluchtelingen?

Hoe eenheid tussen de kerken opbouwen, zodat ze een geloofwaardige getuige zijn voor de wereld, amper drie jaar na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog?

Dit waren vragen die D.T. Niles bezighielden, en met hem vele van de afgevaardigden van de vergadering in 1948. Deze vragen hadden toen overweldigend kunnen zijn. En zij wijzen nog steeds op een enorme taak die ons ook vandaag nog te wachten staat.

D.T. Niles vond de weg vooruit in Gods antwoord aan Mozes: "Ik zal bij u zijn." Wat God over zichzelf zegt in de zelfopenbaring in de brandende struik bevat de belofte dat God er zal zijn, omdat God de roep van de Israëlitische slaven hoorde.

De boodschap van de vergadering in Amsterdam laat zien dat de afgevaardigden zich vrij uitspraken tegen de realiteit van de wereld. Zij durfden samen te geloven dat de belofte aan Mozes ook een belofte aan hen was: "Ik zal bij u zijn." Zij herinnerden zich ook de belofte van Jezus Christus aan zijn volgelingen: "Ik ben altijd bij u, tot het einde der tijden." Zij deelden hun geloof in deze belofte van God. Hun geloof was een hoop, die stond tegenover de realiteit van veel van hun recente ervaringen. De Bijbel zegt dat God niet onberoerd bleef door het lijden van het volk van Israël. Ook Jezus werd beroerd door de mensen die hij ontmoette. Zij geloofden dat God niet ongevoelig bleef voor de miljoenen mensen die werden gedood op het slagveld of in concentratiekampen of die te lijden hadden als vluchtelingen en migranten op hun gevaarlijke tochten of die als arbeiders werden uitgebuit en mishandeld en zelfs als slaven werden ingezet. Zij geloofden samen dat God nog steeds van de wereld hield, zoals God liet zien toen Christus kwam om deze wereld te bevrijden van de macht van het kwaad, de zonde en de dood.

Wij zijn dankbaar dat de kerken samen hebben kunnen bijdragen aan vrede. Vandaag is het gepaste moment om hier de eerste secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken, de Nederlander

Willem Visser 't Hooft, te eren en zijn werk voor de vrede in Europa te benadrukken. Hij bracht in Genève vertegenwoordigers samen van de verzetsbewegingen tegen de nazidictatuur en de Duitse bezetting uit Nederland, Frankrijk, Italië, Griekenland en zelfs Duitsland. Zelfs terwijl de gevechten nog aan de gang waren, bespraken zij een weg naar verzoening en vrede, zodat het pad zou geëffend zijn voor anderen wanneer de oorlog zou eindigen.

Zo waren de afgevaardigden van de Amsterdamse vergadering verenigd in hoop. Het was een kostbare eenheid. Velen van hen hadden ervaring met wat het betekent om verenigd te zijn in hoop. Een van hen was de bisschop van Oslo, Eivind Berggrav. Tijdens zijn gevangenschap onder het naziregime in Noorwegen worstelde hij ook met twijfel. Op kerstavond ontving hij een bericht van een vriend dat deze op BBC had gehoord dat de aartsbisschop van Canterbury voor hem had gebeden. Dit hield hem op de been. Dit betekende voor hem de eenheid van de Kerk. Een mededeling van liefde was een teken dat God bij hem was.

De eenheid was kostbaar zelfs na Amsterdam 1948. Zij beseften dat zij zelf werden geroepen om een teken te zijn van de vervulling van Gods belofte. Gods belofte om bij hen te zijn, moest worden omgezet in een belofte van hen dat "Wij bij u zullen zijn" en dat "Wij bij elkaar zullen zijn". Daarom verklaarden zij in de boodschap van de vergadering: "Wij zijn van plan om samen te blijven." Zij wisten wat het betekende om verdeeld te zijn en zij wisten wat het betekende om verenigd te zijn.

Zij wisten dat de behoefte aan verzoening dringend, maar moeilijk was. Toch vormde dat de kern van het kerkelijke ambt. Zij beseften dat zij geroepen waren om vredestitelers te zijn. Zij waren ervan overtuigd dat het overwinnen van de krachten die de mensheid verdelen en relaties binnen en tussen de kerken bedreigen, zou vereisen dat zij zelf door liefde verenigd moesten worden.

Toen zij hier in deze kerk waren voor de openingsdienst, was het voor de meesten een feestelijk moment, een nieuw begin na de verschrikkingen van de oorlog. Maar voor velen onder hen was er ook een veel langere geschiedenis die moest worden aangepakt in een wereldgemeenschap van kerken. Zij wisten bijvoorbeeld dat de "gouden eeuw" van Nederland en vele andere vertegenwoordigde landen ook stond voor kolonialisme en slavenhandel. De vergadering kon niet zwijgen over de mensonterende krachten van racisme en hebzucht die zovelen over de hele wereld hadden meegemaakt. En de afgevaardigden waren niet bang om ze tijdens hun lokale werk en in de boodschap zelf aan te pakken.

Zeventig jaar zijn intussen verstreken. Wij kunnen God danken voor het uitbreiden van de gemeenschap tussen de kerken. Er zijn mijlpalen, zoals het document over *de doop, de eucharistie en het kerkelijk ambt*, missieverklaringen, belangrijke initiatieven voor klimaatrechtvaardigheid en meer economische rechtvaardigheid.

Natuurlijk zijn er ook momenten geweest waarop wij zagen dat de krachten die de mensheid verdeelden en wantrouwen, concurrentie en hoge spanningen tussen de kerken zelf creëerden. Een voorbeeld dat ons vandaag nog moet inspireren, is het Programma ter bestrijding van racisme, dat de strijd tegen apartheid in zuidelijk Afrika steunde en tegelijkertijd met de sporen van racisme binnen de kerken werd geconfronteerd. Twee jaar geleden werd de overwegend blanke Nederlandse Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika opnieuw als lid van de Wereldraad van Kerken opgenomen, waarmee de schorsing van meer dan 50 jaar geleden werd opgeheven.

Ook waren er, niet zonder controverse in die tijd, de inspanningen van de Wereldraad van Kerken om gelijke behandeling van vrouwen aan te moedigen, zowel in de kerk als in de samenleving. Erg opvallend, dertig jaar geleden, was het engagement van de Wereldraad van Kerken voor een decennium "Kerken solidair met vrouwen", een echt baanbrekende verbintenis die de stilte van de

kerken over vrouwen doorbrak, de ontwikkeling van de feministische theologie aanmoedigde en werkte aan een rechtvaardige gemeenschap van vrouwen en mannen binnen de kerken. Die inspanningen worden vandaag voortgezet en krijgen een nieuwe dimensie en zichtbaarheid door de heropleving van de donderdagen in het zwart, een wereldwijde campagne van de kerken om de plaag van gendergebaseerd geweld en verkrachting te bestrijden.

Dus danken wij God dat de overgrote meerderheid van kerken de belofte van Amsterdam om bij elkaar te blijven, is nagekomen. De leden van de Wereldraad van Kerken besloot in 2013 tijdens de 10^e Vergadering in Busan, Korea, dat "Wij ons zullen inzetten om samen *verder te gaan*." Ons werk als Wereldraad van Kerken is een bedevaart van rechtvaardigheid en vrede. Vandaag hebben wij hier in Amsterdam tijdens onze vredeswandeling, tussen de vele andere, een teken van deze verbintenis gezien.

Er zijn verschillende manieren om naar de Wereldraad van Kerken te kijken als het verbond van kerken en het instrument van de ene oecumenische beweging. Op onze Bedevaart voor Rechtvaardigheid en Vrede ben ik tot de overtuiging gekomen dat de oecumenische beweging in essentie een beweging is die voortgestuwd wordt door *de liefde van God*. De apostel Paulus heeft dit goed uitgedrukt in zijn tweede brief aan de Korinthiërs. "De liefde van Christus dringt ons," schrijft hij in hoofdstuk 5 vers 14. Hij beschrijft de beweging van Christus' liefde die ons omringt en ons motiveert om te handelen. Door deel te nemen aan deze beweging van liefde, worden wij, zoals Paulus bevestigt, geroepen om ons verzoenend op te stellen en te leven en te werken als ambassadeurs van Christus.

Wij zien de liefde van Christus in de Amsterdamse vergadering van 1948. Zij dringt bij de aanwezigen aan tot verzoening, vrede en eenheid. In onze tijd zien wij opnieuw sterke krachten die ons als menselijke familie verdelen. We hebben dringend diegenen nodig die geven om het algemeen welzijn, om wat ons samenbrengt als één mensheid die in één en dezelfde wereld leeft. In dit jubileum zien wij opnieuw dat de ene oecumenische beweging onder de kerken leeft, breder dan in 1948, "samen wandelend, samen biddend en samen werkend", zoals het in thema voor het bezoek van paus Franciscus aan de Wereldraad van Kerken in juni werd gesteld.

Wij danken voor de bijdragen die de kerken vandaag samen leveren voor vrede, net zoals zij en de vergadering van de Wereldraad van Kerken dat hier 70 jaar geleden in Amsterdam deden. Ik hoop en bid dat de Wereldraad van Kerken ons blijft verenigen als ambassadeurs van de liefde van Christus. Wij kunnen de wereld en onszelf niets beters bieden.

Moge alle glorie zijn voor de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Amen